

Kopenhagen Nederland moet meedoen Investeren om de groene boot niet te missen

De Pers, 16-12-2009

Ook al zouden de klimaatsceptici gelijk hebben, dan nog is het goed dat er een klimaatverdrag komt. Voor groei en grotere energieonafhankelijkheid is er niets dwaas aan investeren in een groene economie.

Bijna een kwart van de Nederlanders denkt dat de opwarming van de aarde niet het gevolg is van menselijk handelen, blijkt uit een recente peiling van Maurice de Hond. En dan is er ook nog een groep die meent dat de aarde überhaupt niet opwarmt. Deze klimaatsceptici hebben dankzij 'climategate' – het schandaal rondom de gestolen e-mails van klimaatwetenschappers – behoorlijk de wind in de zeilen de afgelopen weken. PVV-Kamerlid en klimaatscepticus Richard de Mos mocht laatst bij Pauw & Witteman zelfs roepen dat de klimaatwetenschap een bedenkensel is om de belastingbetaler geld uit de broek te kloppen.

Windenergie is een sterk groeiende bedrijfstak, ook in Frankrijk.

In de VS, waar de sceptici nog veel harder schreeuwen, is in rechtse hoek gelijksoortige kritiek te horen. Daar bestaat de angst dat een omvangrijk klimaatverdrag en de invoering van een emissiehandelssysteem zoals in Europa ingevoerd ('ETS'), de economie te gronde zal richten vanwege de hoge kosten voor het bedrijfsleven. Dat klimaatgoeroe Al Gore intussen flink verdient aan 'clean technology', is helemaal verdacht, vinden critici. Toch is dit hardnekkige verzet tegen de ontwikkeling van een zuinige, koolstofarme economie kortzichtig te noemen. Want zelfs in het geval dat de sceptici gelijk hebben dat er meer wetenschappelijke onzekerheid over het klimaat is dan thans erkend, is het geen slecht idee om de overgang te maken naar een andere energiehuishouding en grotere efficiëntie. Dit zijn de belangrijkste redenen waarom de klimaattop in Kopenhagen wel moet slagen:

1) Klimaatverdrag is een verzekering

Als er een kans bestaat – klein maar niet denkbeeldig – dat je op reis in een exotisch land gewond raakt, dan is het geen gekke gedachte een reisverzekering af te sluiten. Analoog hieraan kun je redeneren dat investeren in klimaatbeleid een soort verzekering is voor toekomstige tegenvallers. Want mocht klimaatverandering toch veroorzaakt zijn door menselijk handelen en mocht de temperatuur meer dan twee graden stijgen, dan zijn de kosten van de schade nauwelijks te becijferen. Er bestaat daadwerkelijk grote consensus dat een opwarming van meer dan twee graden volgende generaties veel meer gaat kosten dan nu de omschakeling maken naar een koolstofarme economie. Wel zo eerlijk nu de premie te betalen.

Volgens een onderzoek van consultancyfirma McKinsey (december 2007) is de premie betaalbaar, in tegenstelling tot wat veel doemdenkers beweren. De verkwistende VS kunnen het grootste deel van de emissiereductie (40 procent) bereiken met energiebesparing door gebruikmaking van conventionele technologie. De investeringen die daarvoor nodig zijn leveren op termijn meer op dan ze nu kosten, concludeert het onderzoek. Langer wachten met maatregelen maakt het terugdringen van koolstofdioxide alleen maar duurder.

2) De olie raakt op

Wanneer precies weet niemand, maar ergens deze eeuw zal aardolie echt schaars worden. Net zo gemakkelijk is te voorzien dat de prijs van olie sterk zal stijgen naarmate de bodem van het veld in zicht komt. Het vervelende is dat die prijsstijging al op korte termijn zou kunnen intreden, zo waarschuwt de International Energy Agency (IEA). De piek in olieproductie ligt volgens de laatste voorspelling van het IEA al in 2020. Ruim daarvoor kan al krapte ontstaan, omdat er door de recessie en tijdelijke lage olieprijs minder geïnvesteerd is in (steeds duurder) oliewinning. Als de wereldeconomie de komende jaren weer aantrekt, ontstaat er weer paniek aan de pomp.

Maar of het herstel nu snel of traag verloopt, het IEA voorziet de komende decennia hoe dan ook een groeiende vraag naar olie vanwege de opkomst van China en India – allemaal factoren die een shot fossiel voor de verslaafde duur gaan maken. Investeren in milieuvriendelijke alternatieven zoals tweedegeneratie biobrandstoffen en zuinige (hybride en elektrische) auto's is daarom niet onverstandig. In de mondiale auto-industrie wordt het einde van het benzineslurptijdperk inmiddels gezien als de reddende engel.

3) Dikke vinger aan oliedictators

Kleinere afhankelijkheid van olie heeft aanzienlijke geopolitieke voordelen, die nogal vanzelfsprekend zijn. Zonder olieverslaving hoeft Amerika, met Nederland als bondgenoot, niet een keer per zoveel jaar de Golfregio binnen te vallen. En wie bedenkt dat de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Saoedi-Arabië een van de belangrijkste bestaansredenen van Al-Qaida is, snapt dat vertrek uit de regio de terrorismedreiging hier verlaagt.

Bovendien hoeft het buitenlands beleid nu eens niet zijn oren te laten hangen naar alle oliedictators die het Midden-Oosten rijk is. Volgens de invloedrijke New York Times-columnist Thomas Friedman is het zelfs zo dat er een omgekeerd evenredig verband bestaat tussen de hoogte van de olieprijs en de hoeveelheid democratie in die landen. Minder olieconsumptie is lagere prijzen is meer vrijheid, luidt de redenering.

Ook Rusland, het land met de grootste bewezen aardgasreserves, is in dit opzicht een factor om rekening mee te houden. Wie herinnert zich het toegenomen zelfvertrouwen van premier Poetin toen een vat olie nog meer dan honderd dollar kostte? Als er ruzie is met Oekraïne blijkt Poetin er geen moeite mee te hebben de gaskraan van de leiding richting Europa hartje winter dicht te draaien. Lastig is dat aardgas gezien wordt als een 'transitiebrandstof', omdat er bij verbranding veel minder CO2 vrijkomt dan bij steenkool. Nederland blijft daarom nog lang afhankelijk van Rusland, vooral als het eigen gas uit Slochteren op is.

4) Goed voor economische groei en werkgelegenheid

Bij banken en investeerders groeit het besef dat duurzame economische ontwikkeling dé nieuwe motor wordt van productiviteit en innovatie. Onder Nederlandse beleggers bestaat hetzelfde idee, want uit een recente peiling van ING blijkt dat een meerderheid van de beleggers verwacht in 2010 het meeste rendement te halen met investeringen in duurzaam.

Er zijn zelfs al economen die denken dat hernieuwbare energie dé nieuwe bubbel wordt. Veelzeggend is dat investeerders in de zogeheten clean tech-sector zich helemaal niets aantrekken van Kopenhagen en volgend jaar – verdrag of niet – naar verwachting 200 miljard dollar stoppen in hernieuwbare energie (vooral zon en wind), zo verwacht New Energy Finance, een consultant die cijfers levert aan onder meer Deutsche Bank en de VN. Daarmee is de instroom van geld weer hoger dan voor de crisis.

China begrijpt dit en is nu al de grootste (én sterk groeiende) markt voor duurzame technologie ter wereld. Het land heeft tijdig ingezien dat alles van zonnepanelen tot zuinige airco's de komende decennia een van de grootste industriële groeimarkten is (zie kader). Tot grote schrik van de Amerikanen, die onder Obama met miljarden smijten om de achterstand in te halen. In Europa zijn het vooral Duitsland en Denemarken die een grote voorsprong hebben behaald dankzij slim stimulerend overheidsbeleid. Voor de werkgelegenheid heeft dat wonderwel uitpakke: in Duitsland werken ruim een kwart miljoen mensen in de duurzame industrie, die in absolute termen de grootste ter wereld is. Het succes heeft politici op meerdere continenten geïnspireerd tot het formuleren van 'New Green Deals' die 'groene banen' opleveren, als antwoord op de crisis.

Dit is wat klimaatsceptische politici bij de PVV en VVD eens aan het denken moet zetten. We dreigen de groene boot te missen, want de duurzame sector is onderontwikkeld, zo blijkt uit harde cijfers, kort geleden op een rijtje gezet door consultancyfirma Roland Berger in opdracht van het Wereld Natuur Fonds (WNF). Het rapport (Clean Economy, Living Planet Building the Dutch Clean Energy Technology Industry) leest als een aanbeveling om haast te maken met stimulerend beleid naar Duits voorbeeld. Nederland neemt gemeten naar verkoop van duurzame technologie wereldwijd de magere zeventiende plek in (afgezet tegen nationaal inkomen). Alleen in zonne-energie en isolatie hebben we een toptienpositie weten te veroveren.

Wat is hiervan de oorzaak? Er is ten eerste te weinig geld beschikbaar voor startende ondernemers, stelt het WNF-rapport. Banken blijken veel meer te investeren in fossiele dan in groene energie (<6 procent). In 2008 namen de investeringen in schone technologie af met 34 procent, terwijl deze in de rest van Europa toenamen met 55 procent. Bovendien is het subsidiebeleid weliswaar succesvol in het stimuleren van innovatie (R&D), maar weinig effectief om die innovaties ook daadwerkelijk naar de markt te brengen: een bekend Nederlands probleem. Reden is dat investeerders behoefte hebben aan langdurige zekerheid, maar ze kregen van verscheidene kabinetten het tegenovergestelde. Ten slotte speelt een rol dat de thuismarkt voor schone

technologie is onderontwikkeld. 'We presteren ver onder het gemiddelde bij de toepassing van hernieuwbare energie en energiebesparing.'

Dan nu het goede nieuws: de potentie om een toptienspeler te worden, is er wel. Er zijn meer dan 260 bedrijven actief in de sector, met lichtende voorbeelden als Scheuten Solar, Lemnis Lighting (led-verlichting) en BioMCN (biobrandstof). Een toptienpositie in 2015 levert volgens het onderzoek 8.000 extra banen op en 1,6 miljard euro extra inkomen. Niet meegenomen in deze cijfers is de potentieel waardevolle bijdrage van de afvang en opslag van CO₂ (CCS), een (overgangs-)technologie die ondanks maatschappelijk weerstand als zeer belangrijk geldt. Rotterdam heeft met al zijn kolencentrales op de Maasvlakte ambitieuze plannen om een infrastructureel knooppunt te worden voor CO₂, in de hoop dat hier unieke kennis en kunde op dit gebied ontstaat.

Voor consumenten geldt dat investeringen in besparing op korte termijn voordelig zijn voor de portemonnee, voor duurzame energie geldt hetzelfde op langere termijn. Windmolens en zonnepanelen kosten aanvankelijk veel om te installeren, maar dan is de bron van energie gratis. Tel daarbij op de mogelijkheden decentraal (bijvoorbeeld op eigen dak) stroom op te wekken, en de rekening na het terugverdienen van de investering gaat verder omlaag. Er zijn zelfs profeten die beweren dat hernieuwbare energie medio deze eeuw nagenoeg gratis wordt.

5) Daarom een verdrag

Als er ook zonder verdrag in Kopenhagen wordt geïnvesteerd, waarom dan een verdrag? Omdat het zorgt voor een eerlijk speelveld. Als Europa zijn industrie hoge CO₂-kosten oplegt en de Verenigde Staten doen dat niet, dan is dat vanzelfsprekend slecht voor de Europese concurrentiepositie. Daarom is een verdrag noodzakelijk om de pijn eerlijk te verdelen. Daarnaast biedt een verdrag investeerders de zekerheid dat er langdurig vraag zal zijn naar hun technologie.

* Mede gebaseerd op gesprekken met hoogleraar duurzame ontwikkeling Louise O. Fresco (UvA), hoogleraar duurzaamheid en strategische innovatie Taco van Someren (Nyenrode) en hoogleraar milieueconomie Jeroen van den Bergh (VU).